

نمونه تمام عیار یک زن در جامعه

نگاهی هر چند گذرا به زندگی و شخصیت حضرت زینب کبری(س) به عنوان بانویی تربیت شده در دامن اسلام، بیانگر تحول شگرفی است که پیامبر اکرم (ص) طی ۲۳ سال در جامعه عرب ایجاد کرد.

نمونه تمام عیار یک زن در جامعه/ بررسی حدیث مشهوری که می گوید بهترین زن آن است که مردی او را نبیند اندیشه - ویژه نامه وفات حضرت زینب (س)/ بررسی شخصیت اجتماعی این بانوی بزرگ اسلام در گفت وگو با حجت الاسلام حبیب الله احمدی، نویسنده و پژوهشگر علوم اسلامی

نگاهی هر چند گذرا به زندگی و شخصیت حضرت زینب کبری(س) به عنوان بانویی تربیت شده در دامن اسلام، بیانگر تحول شگرفی است که پیامبر اکرم (ص) طی ۲۳ سال در جامعه عرب ایجاد کرد. اهمیت این تحول زمانی روشن تر می شود که توجه کنیم جایگاه و موقعیت زن در هر جامعه ای نشان دهنده موقعیت آن جامعه از نظر توجه به مسائل انسانی و فضایل اخلاقی است. به بیان دیگر اندازه و مقدار حاکمیت ارزش های انسانی در یک جامعه را می توان با ارزیابی جایگاه زن در آن جامعه دریافت.

همچنین نگرش به زن یکی از شاخص هایی است که جوامع را از یکدیگر متمایز و مکتب و جهان بینی آن ها را مشخص می کند. حال با توجه به آن چه اشاره شد، معلوم می شود که دین اسلام طی مدت زمان محدودی چه تحول بزرگی را در زمینه نگرش جامعه به زن پدید آورد و زمینه های رشد و شکوفایی زنان را فراهم کرد. ما این تحول را در نگاه به شخصیت هایی چون حضرت زهرا(س) و دختر ارجمندش زینب کبری(س) درمی یابیم.

دین اسلام نگرش به زن را کاملاً دگرگون کرد

حجت الاسلام والمسلمین حبیب ا... احمدی نویسنده و پژوهشگر اسلامی با خراسان انجام داد، ابتدا به تحولی که اسلام در جایگاه زن پدید آورد، اشاره کرد و گفت: قبل از بعثت رسول ا... و ظهور دین اسلام، نگاه به زن بسیار منفی بود، به طوری که براساس قرآن اگر کسی می فهمید صاحب دختری شده است، چهره او از شدت غم و عصبانیت سیاه می شد، اما به یکباره با ظهور اسلام این نگرش کاملاً عوض شد. ما در صدر اسلام با زنان بزرگی مواجه می شویم که در تاریخ اسلام نقش تاثیرگذاری را ایفا کردند که حضرت زینب(س) یکی از آن زنان بزرگ و تاثیرگذار است که در مهم ترین حادثه دوران خود یعنی واقعه عاشورا و به ویژه پس از آن، نقش محوری و تعیین کننده ای داشتند.

باید بدانیم که پرورش چنین زنی بدون پشتوانه و زمینه سازی های لازم ممکن نبوده است. شرایط جامعه اسلامی در آن عصر به گونه ای بود که زمینه تربیت و رشد چنین زنی را فراهم کرد.

فرهنگ اسلامی، مهم ترین دلیل تغییر نگرش جامعه نسبت به زن بود

این مدرس حوزه علمیه مهم ترین دلیل تغییر نگرش اساسی نسبت به زن را، ترویج فرهنگ اسلامی عنوان کرد و افزود: در فرهنگ جاهلیت اصلاً زن انسان به حساب نمی آمد و از همه حقوق فردی و اجتماعی محروم بود تا جایی که افراد برای رهایی از ننگ داشتن دختر، آن ها را زنده به گور می کردند. اما فرهنگ اسلامی این نگرش را دگرگون کرد و حاکم شدن این فرهنگ در سطح جوامع زمینه تربیت زنان بزرگ و سرنوشت ساز تاریخ اسلام را فراهم کرد و حاصل این فرهنگ و تغییر نگرش، بازبانی هویت حقیقی زن بود.

زنانی از غیرخاندان اهل بیت(ع) که به جایگاه برجسته ای دست یافتند

شاید این پرسش مطرح شود که چون حضرت زینب (س) منتسب به خاندان پیامبر اسلام(ص) است، از چنین خانواده ای کاملاً انتظار می رود که چنین زنی در آن تربیت شود حتی اگر شرایط اجتماعی فراهم نباشد و در صورتی می توان ادعا کرد که نگاه جامعه اسلامی نسبت به زن کاملاً دگرگون شده است که زنان دیگری که منتسب به پیامبر(ص) و اهل بیت(ع) نیستند در این جامعه رشد

در این زمینه حجت الاسلام والمسلمین حبیب ا... احمدی به نمونه ای از این زنان اشاره کرد و یادآور شد: حضرت زینب(س) در دامان پیامبر اسلام(ص) پرورش یافت، ایشان سال پنجم هجری به دنیا آمدند و ۵ سال از حیات پیامبر(ص) را درک کردند. به همین دلیل حضرت جزو صحابه های رسول ا... هم محسوب می شوند و چون ایشان از تربیت اصیل اسلامی بهره مند شدند، پس همه انتظار چنین تاثیرگذاری را از ایشان دارند اما این زنان تاثیرگذار و عظیم الشان که به واسطه فرهنگ اسلامی تربیت شدند محدود به خاندان رسول ا... و اهل بیت(ع) نبوده اند.

ما نمونه های فراوانی را در صدر اسلام مشاهده می کنیم که از غیر این خاندان هستند اما به مقامات والای معنوی و شخصیتی دست یافته اند که نمونه هایی از آن ها را می توان در واقعه بزرگ عاشورا مشاهده کرد.

اما من به زنی اشاره می کنم که شرح زندگی او را به طور مشروح در کتاب فاطمه(س) الگوی زندگی آورده ام اسم او اسماء است که دختر یزید انصاری است، ایشان به حضور پیامبر اسلام(ص) می رسد و خطاب به رسول ا... سوالاتی را به نمایندگی از زنان مطرح می کند یعنی همان اول اعلام می کند که سوالاتش فردی نیست و از سوی طیفی از جامعه این مسائل را مطرح می کند.

او خطاب به پیامبر(ص) می گوید: دین شما (اسلام) ما را در خانه ها محصور کرده است، ما فقط باید در خانه ها فرزندان را تربیت کنیم، زندگی را سامان دهیم و... ما از عبادت هایی مثل نماز جمعه و جماعات و جهاد در راه خدا و شهادت و خیلی از فضایل دیگر محروم هستیم، برخی از حقوق ما کمتر از مردان است و دین شما بین ما و مردها تفاوت قائل شده است، خلاصه این زن سوالات خیلی جدی را که برخی از آن ها در جوامع امروزی هم مطرح می شود، با بیانی رسا و جذاب از رسول ا... می پرسد.

وقتی صحبت او تمام شد، پیامبر اسلام(ص) قبل از این که به سوالات وی پاسخ دهند به اصحابی که اطراف ایشان بودند رو کردند و فرمودند: آیا تاکنون دیده بودید زنی درباره مسائل خودش این گونه سوالاتش را مطرح کند و سخن براند؟

حاضران به اتفاق جواب دادند: در اندیشه و تصور ما نمی گنجید که زنی به این مرحله از رشد فکری و تمدنی رسیده باشد که بتواند این گونه صحبت کند و این برای ما شگفت انگیز است، من شرح این ماجرا را کامل در آن کتاب آورده ام. این واقعه را به عنوان نمونه ذکر کردم تا بدانید پیامبر(ص) چگونه در جامعه اسلامی نسبت به زنان نگرش ها را تغییر دادند و فرهنگ اسلامی را حاکم کردند و آن هایی که حدود یک دهه قبل، اصلاً انسان محسوب نمی شدند و نگرش منفی در مورد آن ها وجود داشت، در پناه این فرهنگ به جایگاهی رسیدند که در حضور خود پیامبر(ص) به راحتی سوالاتشان را مطرح کنند به گونه ای که خود پیامبر(ص) و اصحاب ایشان از این اتفاقات و از این حوادث شگفت زده می شوند و این سخنان برای آن ها جالب است.

سپس رسول ا... به سوالات آن زن پاسخ دادند از جمله این که فرمودند درست است که زن ها از یک سری تکالیف مثل جهاد محروم اند اما در مقابل خداوند تکالیف دیگری را به دوش آنها گذاشته است که وقتی در مجموع آن ها را در نظر می گیریم، می بینیم این تکالیف امتیازی برای زن یا مرد محسوب نمی شود و همه آن ها می توانند در مسیر تکامل و رشد انسانی گام بردارند.

زنی که در متن عظیم ترین حوادث تاریخ اسلام با حفظ عفت حضور یافت

حجت الاسلام احمدی به حدیث مشهوری از حضرت فاطمه(س) مبنی بر این که بهترین حالت برای زن آن است که مردی او را نبیند و او هم مردی را نبیند، اشاره کرد و گفت: ممکن است در ذهن این تعارض پیش آید که چطور ممکن است حضرت فاطمه(س) چنین اعتقادی داشته باشند و از طرفی فرزندی چون حضرت زینب(س) را تربیت کنند که در متن عظیم ترین و مهم ترین حادثه عصر خودشان یعنی کربلا حضور دارند و در جمع مردان دشمن در دارالاماره کوفه حضور می یابند و یزیدیان را زیر سوال می برند، به آن ها اعتراض شدیدی می کنند و ماهیت حکومت را زیر پا می گذارند، خلاصه حضرت زینب(س) نقشی بس یار پررنگ و تعیین کننده ای در عصر خودشان دارند.

در پاسخ به این نکته باید گفت: از نظر اسلام در مسائل اجتماعی منعی برای حضور زن نیست نه تنها منعی نیست بلکه سیره عملی زنان صدر اسلام نشان دهنده آن است که گاهی در این مسائل به حضور زن نیاز ضروری است؛ خطبه حضرت فاطمه(س) در مسجد در دفاع از ولایت یا حضور حضرت زینب(س) در دارالاماره کوفه و اعتراض به سران حکومت مثل عبید... بن زیاد و... نشان می دهد که زنان مطرح صدر اسلام با حفظ عفت و رعایت حریم ها در متن حوادث مهم جهان اسلام حضور داشتند.

این حدیث حضرت فاطمه(س) ناظر به آن است که زن باید عفت و حرمت را در جامعه حفظ کند، برداشت این معنا از حدیث که

مقصود ندیدن زن است، به نظر من درست نیست چون در خیلی از موارد چنین امری به هیچ وجه امکان پذیر نیست. به عنوان نمونه گفته می شود حتی همسایه ها حضرت زینب(س) را تا قبل از واقعه عاشورا ندیده بودند اما در وقتی که نیاز بود همه آن ها حضرت را دیدند البته با حفظ عفت و حریم های مورد نیاز.

تشیع مدیون یک زن

وی به نقش مهم و اساسی حضرت زینب(س) در تاریخ اسلام به ویژه تاریخ تشیع اشاره کرد و اظهار داشت: حضرت زینب(س) در شرایط خاصی قرار گرفتند و با وجود اسارت ها و محدودیت هایی که حکومت برای حضرت پیش آورده بود و از آن مهم تر استحاله دینی و فرهنگی که در جامعه اسلامی به وجود آمده بود ایشان با حفظ عفت با انگیزه دفاع از اسلام و تشیع و انتقال فرهنگ عاشورا، در میدان حاضر شدند و ظالم را رسوا کردند و دشمن را در رسیدن به اهدافش ناکام گذاشتند. بنابراین نقش حضرت زینب(س) در تاریخ اسلام و حفظ فرهنگ و اندیشه تشیع بی بدیل و منحصر به فرد است.